

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 14 Sayı: 76 Şubat 2021 & Volume: 14 Issue: 76 February 2021
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

GÖÇÜN SİYASAL DAVRANIŞLAR ÜZERİNDE ETKİSİ: BİR ALAN ARAŞTIRMASI* IMPACT OF MIGRATION ON POLITICAL BEHAVIOR: A FIELD RESEARCH

İsmail DURSUNOĐLU**

Öz

Göç, insanların yaşadıkları yerden başka bir yere taşınmasını ifade etmektedir. Bu hareket süreci çeşitli nedenlerle oluşmaktadır. Göç, başlangıç ve sonuç merkezlerinde bazı etkiler ortaya çıkarmaktadır. Göç, her şeyden önce bireye yeni bir yaşam alanı sağlamaktadır. Bireyin duygu, düşünce ve davranışları, yeni mekânın değerlerine göre değişmektedir. Bu değişiklikler arasında, siyasal davranışlar da bulunmaktadır. Göç edilen yerdeki siyasal kültür ve siyasal tercihleri etkileyen faktörlerin farklılaşması siyasal davranışları etkilemektedir. Birey, hayatın her alanında olduğu gibi siyasal alanda da tercihte bulunmaktadır. Siyasal tercih, dar anlamda oy verme, geniş anlamda ise siyasetin her aşamasında seçimde bulunma biçiminde tanımlanmaktadır. Bu tercih süreci, gerek yönetim sisteminin gerekse sosyal hayatın sürdürülebilirliği ile yakından ilişkilidir. Çünkü birey, siyasal alanda yaptığı tercihle, kim tarafından ve nasıl yönetileceğine karar vermektedir. Ayrıca, yönetimin karakteristik özelliği, bireysel ve toplumsal hayatı etkilemektedir. Bu çalışmada göç eden bireylerin, yaşadıkları siyasal davranış değişiklikleri incelenmiştir. Yüz yüze anket tekniği ve yargısal örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Örnekleme olarak Bayburt'tan İstanbul'a göç etmiş kişiler seçilmiştir. Çalışmanın amacı, göç ile siyasal davranışlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Çalışmada göçün siyasal davranışlar üzerinde etkisi olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Siyasal Tercih, Siyasal Davranış, Bayburt, İstanbul.

Abstract

Migration refers to people moving from where they live to another place. This movement process occurs for various reasons. Migration has some effects on the origin and result centers. First of all, migration provides a new living space for the individual. The individual's emotions, thoughts and behaviors change according to the values of the new space. These changes include political behavior. The differentiation of the factors affecting the political culture and political preferences in the place of immigration affects political behavior. The individual makes a choice in the political field, as in all areas of life. Political choice is defined as voting in the narrow sense and as being in elections at every stage of politics in a broad sense. This selection process is closely related to the sustainability of both the management system and social life. Because the individual decides by whom and how to be governed by his choice in the political field. In addition, the characteristic feature of the administration affects individual and social life. The changes in the political behavior of immigrants are examined in this study. Face-to-face survey technique and judicial sampling method were applied. People who migrated from Bayburt to Istanbul were chosen as the sample. The aim of the study is to reveal the relationship between immigration and political behavior. It was determined that immigration has an effect on political behavior in the study.

Keywords: Migration, Political Choice, Political Behavior, Bayburt, İstanbul.

* Bu çalışma, yazarın *Siyasal Davranış Üzerine Bir Karşılaştırma: Bayburt Örneği* adlı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Orcid: 0000-0002-9831-1119, idursunoglu@bayburt.edu.tr

GİRİŞ

İnsanoğlunun en önemli tecrübelerinden biri olan göç, tarihten bugüne süregelen bir olgudur. Göç, bulunulan yerden başka bir yere gitme durumunu ifade etmektedir. Çeşitli nedenlerle ortaya çıkan göçün aynı zamanda birçok sonucu bulunmaktadır. Göçün, birey ve toplum üzerinde meydana getirdiği değişiklikler hayatın her alanında görülmektedir. Toplumsal bir varlık olan birey, yaşamın sürdürülebilirliği açısından değişen toplumsal değerlere göre hareket etmekte, davranışlarını ona göre belirlemektedir. Dolayısıyla yeni bir mekan ve yeni bir yaşam alanı sunan göç, bireyin davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Kırsal alandan kente doğru veya tersi durumda ortaya çıkan göç neticesinde bireyin, duygu, düşünce ve davranışlarını yeniden gözden geçirdiği ve yeni mekâna göre bunları revize ettiği görülmektedir. Göç ile yakından ilişkili olan kentleşme kavramının unsurlarından biri de yaşanan bu değişimdir. Çünkü kentleşen bireyin, kente özgü davranışlar sergilemesi beklenen bir durumdur.

Birey, hayatın her alanında olduğu gibi siyasal alanda da davranışlar sergilemektedir. Siyaset, bir yönetim süreci, toplumsal talep ve beklentilerin karşılanma adresi olarak kabul edildiğinde bireyin bu alana kayıtsız kalması düşünülemez. Çünkü toplumsal bir kurum olan siyaset, bireyin hayatını doğrudan etkileyecek kararların alındığı ve bunların uygulandığı yerdir. Bu nedenle bireyin siyaset alanına yönelik müdahalesi söz konusudur. Yöneticileri belirleme ve bu kişilerin karar alma süreçlerini etkileme amacıyla gerçekleştirilen siyasal katılma da bu çerçevede değerlendirilmektedir. Siyasal davranışları etkileyen çeşitli faktörler olduğu gibi zaman ve mekâna göre de bu davranışların değiştiği bilinmektedir. Bu noktada göç, siyasal davranışları etkileyen bir eylem olarak görülmektedir. Ancak göç, siyasal davranışlar üzerinde doğrudan bir etkide bulunmamakta, bu davranışları etkileyen faktörlerin değişime uğramasına neden olarak dolaylı bir etki sağlamaktadır. Örneğin, kırsal mekandan kente göç eden bir kişinin, internet erişim altyapısının iki mekanda farklı olması nedeniyle siyasal davranışlar üzerinde sosyal medyadan etkilenme olasılığı benzer şekilde farklı olacaktır. Bir başka örnek olarak birincil ilişkilerin hakim olduğu kırsal mekanlardan kente doğru gidildikçe bireyin, siyasal davranışlarında sosyo-kültürel faktörlerden arınma ihtimali yükselecektir.

Göçle birlikte birey, ilk olarak yeni bir siyasal kültür ile karşılaşmaktadır. Göç öncesi ve sonrası ortaya çıkan siyasal kültür farkı bireyin siyasal davranışlarını etkilemektedir. Farklı bir siyasal kültürün olduğu yere göç eden birey, siyasal tutum ve davranışlarını ona göre belirlemektedir. Toplumsal bir varlık olan bireyin yaşadığı bu süreç, aynı zamanda kendisinin toplumsallaşmasıyla yakından ilgilidir. Göçle birlikte bireyin kentleşmesi veya bu konuda başarısız olması siyasal davranışlarını etkileyecektir. Bunların dışında kır-kent kültürünün farklı olması, göçle birlikte kazanılan yeni statü ve gelir durumu, göç edilen yerdeki teknolojik ve kitle iletişim araçlarının genişliği, seçim kampanyalarının yoğunluğu, eğitim imkânlarının gelişmişliği ve demokratik değerlerin güçlü olması gibi unsurlar göç ve siyasal davranış arasındaki ilişkiyle doğrudan ilgilidir.

Bu çalışmada, siyasal davranış ve göç ilişkisi alan araştırmasıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak çalışmada siyasal davranış değişikliği ele alınmış, değişikliğin sebepleri irdelenmemiştir. Çalışma, bir dönem Bayburt'ta yaşayan ve daha sonra İstanbul'a göç eden seçmenler üzerinde yapılmıştır. Çalışmanın ilk kısmında, göç ve siyasal davranış kavramlarının genel çerçevesi çizilmiş, ikinci bölümde ise araştırma sonucunda elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

1. Teorik Çerçeve

1.1. Göç Kavramına Genel Bir Bakış

Tarihin ilk döneminden itibaren insanlar buldukları yerden başka bir yere geçiş yapmışlar ve bu durum göç olarak kabul edilmiştir. Öncesi ve sonrasıyla bir süreci ifade eden göç, sosyal bilimler sözlüğünde "bir yerleşim biriminden, gruptan ya da belli bir siyasal sınırı olan toprak parçasından başka bir birime doğru kısmen sürekli birey ve kitle hareketi" (Acar ve Demir, 2005, 170) şeklinde tanımlanmaktadır. Eğer bireylerin nüfus hareketi ülke içinde ise iç göç, ülke sınırları dışına çıkıyorsa dış göç olarak değerlendirilmektedir.

Göç, farklı neden, süre ve yapıda görülmekle birlikte insanların yer değiştirmesini sağlayan nüfus hareketleridir (Çiçekli, 2013, 39-40). Çağlayan ise (2011, 85) bu kavramı, bir hedef barındıran veya barındırmayan, herhangi bir yere yönelen coğrafi insan hareketi şeklinde tanımlamıştır. Göç, farklı sebeplerle ortaya çıktığı gibi, kısa, orta ve uzun dönemli de olabilir. Ancak bir nüfus hareketinin göç olarak kabul edilebilmesi için yer değiştirmenin mahalle ve semtler arasında değil farklı mülki sınırlar arasında

yapılması gerekmektedir. Her ne kadar göç için süre önemli olsa da aslında nüfus hareketinin amacı daha belirleyici olmaktadır. Başka bir yere yerleşme amacı taşımayan göçler seyahat olarak tanımlanmaktadır (Es ve Ateş, 2004, 211). Göçler, kır-kır, kır-kent, kent-kent, kent-kır arasında olmaktadır. Ancak göçün bireysel ve toplumsal bir değişim sağlaması için kır-kent veya kent-kır arasında yaşanan bir yer değişikliği olmalıdır.

Göç, toplumsal dönüşümlerin bir sonucudur. Ancak göç aynı zamanda sonuçlandığında, yeni mekânda toplumsal değişimleri etkileyen bir nedendir (İçduygu ve Sirkeci, 1999, 50). Göçler, mekânda eşitsiz biçimde dağıtılmış ekonomik fırsatlardan yararlanma isteğinin bir sonucu olabildiği gibi çevreyle ilgili dayatmalar ya da devlet gibi iktidar gücünün gündeme getirdiği sürgünler, iskânlar ve savaşlar gibi nedenlerle de ortaya çıkabilmektedir (Kaygalak, 2009, 9). Göçler, temelde iki başlıkta ele alınmaktadır: iç ve dış göçler. İç göçler, mevsimlik, sürekli, emek, gönüllü, zorunlu göçler olarak sıralanırken; dış göçler işçi göçleri ve beyin göçü olarak tasvir edilmektedir (Koçak ve Terzi, 2012, 166-199)

Göç farklı dönemlerde, farklı konjonktürlere bağlı olarak farklı nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla göç hareketini ele alırken eylemin gerçekleştiği dönem ve şartlar yakından incelenmelidir. Türkiye’de iç göçlerin temel nedenleri şu şekilde sıralanabilir: Ekonomi, işsizlik, eğitim, yaşam kalitesini artırma, kentin sosyal cazibesi, tarım sektörünün değer kaybı, doğal afet, terör, ulaşım imkânlarının gelişmesi, evlilik, tayin vb. Bu nedenlerle gerçekleşen göç aynı zamanda birçok sonucu ve sorunu da beraberinde getirmektedir. Göçlerin olumlu veya olumsuz sonuçları bulunmaktadır. Bu açıdan süreci salt negatif veya pozitif değerlendirmemek gerekmektedir (Kane, 1995, 2). Göçle birlikte gecekondulaşma, arabesk kültürün ortaya çıkması, kentsel suçların artışı, düzensiz kentleşme, işsizlik ve istihdam sorununun görülmesi ihtimal dâhilindedir. Ayrıca Koçak ve Terzi’ye göre (2012, 168), göçle birlikte yaşanan aşırı nüfus artışı imar, altyapı, sağlık, eğitim, ulaşım gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Ayrıca nüfus dağılımında dengesizliğin meydana gelmesi, kültürel çatışma ve göç veren yerlerdeki istihdam açığı, göçün ortaya çıkardığı sorunlardan bazılarıdır. Göçle mücadelede işsizlik sorunun yerinde çözülmesi, bölgeler arası pozitif ayrımcılık ve yatırım desteği, tarım alanlarının ve ürünlerinin desteklenmesi, kırsal alanlardaki yatırım, altyapı ve teknolojik imkânların geliştirilmesi, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçların her bölge için sağlanması, kırsal cazibe alanlarının oluşturulması vb. çözüm önerileri olarak değerlendirilebilir.

1.2.Siyasal Davranış

Siyasal davranış, bireyin siyasal alana yönelik sergilediği davranışlardır. Bu davranış biçimi siyasal sisteme yönelik basit bir meraktan ileri düzeydeki siyasal katılmaya kadar her şekilde görülebilir. Siyasi gelişmeleri takip etme, miting ve gösterilere katılma, seçim kampanyalarında görev alma, parti üyeliği, adaylık, bütün bunlar siyasal davranış olarak kabul edilmektedir. Hatta bireyin siyasal sisteme yabancılaşması, kendisini sistemin dışında tanımlaması, sisteme kayıtsız kalması ve oy kullanmaması gibi davranışlar da bu çerçevede değerlendirilmelidir. Bireyin siyasal davranışları üzerinde aileden lidere, ekonomiden kitle iletişim araçlarına kadar birçok faktör etkili olmaktadır.

Siyasal davranış bireylerin/vatandaşların siyasal otoriteyi etkilemek için giriştikleri eylemlerdir (Nie vd., 1989, 1). Bu eylemler sadece oy verme davranışı olarak yorumlanmamalı (Schoultz, 2015, 343), siyasetle ilgili ilgi, bilgi, algı, tutum, tavır ve eylem sürecinin tamamı olarak kabul edilmelidir. Çünkü davranış, öncesi ve sonrasıyla anlam ifade eden bir olgudur. Bu açıdan kavram makro düzeyde ele alınmalıdır. Birey ve gruplarının siyasetle ilgili tutum, tavır ve eylemleri şeklinde (Kayode, 2013) ele alınan siyasal davranışın en yaygın biçimi oy kullanmadır. Ancak bunun dışında, mitinglere katılma, propaganda ve seçim kampanyalarında yer alma, siyasal parti üyeliği, siyasi protesto gösterilerinde yer alma, sivil itaatsizlikte bulunma, siyasi mercilerde yer alma, farklı kaynaklardan siyasi gelişmeleri takip etme, talep ve şikâyetle bulunma, siyasal sisteme kayıtsız kalma (Birch, 1993, 81; Turan ve Temizel, 2015, 9) gibi eylemler, siyasal davranış örnekleridir.

Bireyin siyasal davranışları nasıl oluşur? Araştırmacılar bu soruya yönelik üç farklı yaklaşım ortaya koymuşlardır. Bunlardan birincisi, bireyin siyasal davranışlarında din, aile ve sosyal çevre gibi sosyo-kültürel unsurların etkisi olduğunu belirten ve Columbia Ekolü olarak da tanımlanan *sosyolojik yaklaşım*dır. İkincisi şartlar ve etki faktörleri ne olursa olsun partiyle psikolojik bir bağ kuran ve bireyin partiye bağlılığın çok güçlü olduğu *psikolojik yaklaşım*dır. Bu yaklaşım, partiyle özdeşleme ve Michigan Ekolü olarak da tanımlanmaktadır. Psikolojik yaklaşımda parti kimliği ön plandadır. Son olarak bireyin ekonomik ve bireysel çıkarlarını gözetererek rasyonel bir hesaplama sonucu siyasal davranış sergilemesi de *rasyonel tercih yaklaşımı* olarak tanımlanmaktadır. Bu üç temel yaklaşımın pratikte doğruluğunu ispatlayacak araştırmalar vardır. Ancak bu yaklaşımlardan herhangi birini tek etken olarak kabul etmek ve bu ön kabul ile hareket etmek doğru değildir. Çünkü alanda yapılan çalışmalarda üç yaklaşımı da içeren sonuçlara ulaşmak

mümkündür. Ayrıca bu üç temel yaklaşımın dışında siyasal davranışları etkileyen ve yukarıda ifade edilen faktörleri de göz önünde bulundurmamak gerekmektedir. Nihayetinde siyasal davranış çok yönlü ele alınması gereken, sübjektif ve karmaşık bir nitelik taşımaktadır.

2.ALAN ARAŞTIRMASI

2.1.Yöntem, Örneklem ve Hipotezler

Araştırmada veri ve bilgi toplama aracı olarak literatürde yer alan ilgili çalışmalar ışığında ve araştırmanın genel amacı doğrultusunda hazırlanan kapalı uçlu ve yazılı bir anket formu kullanılmıştır. İstanbul'da uygulanan ön anket sürecinde bazı sorular çıkarılmış yerine başka sorular eklenmiştir. Ardından saha araştırmasına geçilmiştir. Araştırmada örneklem olarak seçilen kişilerin hem İstanbul'a göç etmiş hem de Bayburtlu kişiler olması gerekliliğinden dolayı *yargısal örneklem yöntemi* uygulanmıştır. 01.12.2016-30.03.2017 tarihleri arasında yapılan araştırma verilerinin analizleri SPSS20 istatistik programı kullanılarak ortalamalar, standart sapma, frekans dağılımları ve Ki-kare analizi yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemini İstanbul'a göç etmiş 18 yaş üstü Bayburtlu seçmenlerdir. Çalışmada bu evreni en güzel şekilde temsil edecek örneklem grubu belirlenmiştir. Örnek büyüklüğü %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile "384" olarak belirlenmiştir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, 50). Bu doğrultuda -hatalı anketler çıkarıldığında- 500 anket üzerinden araştırma verileri sisteme girilmiştir. Araştırma İstanbul'un 17 ilçesinde yapılmıştır. Tesadüfi olarak belirlenen bu ilçeler şunlardır: Ataşehir, Avcılar, Bağcılar, Beşiktaş, Eyüp, Esenyurt, Fatih, Gaziosmanpaşa, Güngören Kağıthane, Kadıköy, Kartal, Maltepe, Pendik, Tuzla, Ümraniye, Üsküdar. Araştırmanın hipotezleri ise şu şekildedir:

H₁:Göç siyasete ilgi düzeyini değiştirmektedir.

H₂:Göçle birlikte siyasal davranışlarda değişiklik olmaktadır.

H₃:Göçle birlikte siyasal parti tercihleri değişmektedir.

H₄:Göç sonrası yaşanan süre ile siyasal davranış değişikliği arasında bir ilişki vardır.

H₅:Kişisel faktörlere (Yaş, cinsiyet vb.), siyasal davranışın değişim oranı farklılaşmaktadır.

2.2.Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1: Göç Nedenleri

	Frekans	Yüzde (%)
Ekonomik nedenler	150	30
Eğitim	51	10,2
Daha iyi yaşam standardına ulaşma	101	20,2
Aile/Akraba ile aynı yerde yaşama isteği	83	16,6
Tayin	35	7
Doğal afet	-	-
Evlilik	80	16
Toplam	500	100

Tablo 1'de, Bayburt'tan İstanbul'a göçün nedenleri gösterilmiştir. Tabloya bakıldığında ilk sırada ekonomik faktörlerin olduğu görülmektedir. Bayburt'ta yaşanan işsizlik ve istihdam sorunu bu sonucun çıkmasında en önemli etkidir. İkinci olarak, ekonomik nedenlerle de bağlantılı olarak yaşam kalitesini artırmayı ifade eden daha iyi yaşam standartlarına ulaşma seçeneği %20,2'dir. Tabloda dikkat çeken bir diğer husus ise aile/akraba ile aynı yerde yaşama isteğinin %16,6 oranında işaretlenmesidir. Bu durum, sosyo-kültürel açıdan birincil ilişkilerin hâkim olduğu Bayburt ilinin kültürel kodlarını yansıtmaktadır. Son olarak evlilik faktörünün %16 gibi kayda değer bir oranda ortaya çıkması, Bayburt ilinde yaşanan il dışı evlilikleri göstermesi açısından son derece önemlidir. %10,2 oranında eğitim faktörünün görüldüğü tabloda, doğal afet seçeneğinin ve tabloda gösterilmeyen terör seçeneğinin işaretlenmemesi Bayburt ilinin güvenli bir yer olduğunu göstermektedir.

Tablo 2: İstanbul’da Yaşama Süreleri

	Frekans	Yüzde (%)
1 yıldan az	140	28
1-5 yıl arası	165	33
5-10 yıl arası	90	18
10 yıl üzeri	105	21
Toplam	500	100

Tablo 2’de Bayburt’tan İstanbul’a göç eden kişilerin, göç sonrası yaşama süreleri gösterilmiştir. Tabloya bakıldığında, 1-5 yıl arası yaşama süresinin daha fazla olduğu görülmektedir. Tablodan çıkarılan bir diğer sonuç göç olayının sürekli devam ettiği gerçeğidir.

Tablo 3: Hemşeri/Köy Dernekleri ve Siyasal Tercih İlişkisi

	Frekans	Yüzde (%)
Gidiyorum / Etkisi var	180	36
Gidiyorum / Etkisi yok	203	40,6
Gitmiyorum	117	23,4
Toplam	500	100

Tablo 3’te İstanbul ilinde yer alan hemşeri/köy derneklerinin siyasal tercihler üzerine etkisi gösterilmiştir. Çalışmada bu soruya yer verilmesinin en önemli nedeni yukarıda bahsedildiği gibi Bayburt ilinin sosyo-kültürel özelliklerine hâkim olan birincil ilişkilerin göç sonrası da irdelenmesidir. Tabloya bakıldığında göç eden Bayburtluların yaklaşık 3/4’ünün hemşeri/köy derneklerine gittiği dikkat çekmektedir. Ayrıca bu kişilerin %36’sı ilgili derneklerin siyasal tercihleri üzerinde etkisi olduğunu beyan etmişlerdir. Bu sonuç, hem kamuoyu araştırmacıları hem de siyasal parti ve adaylar için üzerinde durulması gereken bir husustur.

Tablo 4: Göçten Sonra Siyasete İlginin Değişimi

	Frekans	Yüzde (%)
Arttı	237	47,4
Değişmedi	129	25,8
Azaldı	134	26,8
Toplam	500	100

Tablo 4’te göçten sonra siyasete ilginin değişimi gösterilmiştir. Tabloya bakıldığında göç edenlerin siyasi ilgi değişimi oranının yaklaşık %75 olduğu görülmektedir. Bu oldukça önemli bir veridir. Ancak bu ilgi, artmış olabileceği gibi azalmış ta olabilir. Nitekim araştırma sonuçlarına göre göç sonrası siyasete ilginin arttı diyenlerin oranı %47,4 iken; azaldı diyenlerin oranı %26,8’dir. Ankete katılanların %25,8’i ise göç sonrasında siyaset ilgi düzeyinde bir değişimin olmadığını ifade etmişlerdir. “H1:Göç siyasete ilgi düzeyini değiştirmektedir” hipotezi burada test edilmiş ve doğrulanmıştır.

Tablo 5: Göçten Sonra Siyasal Davranışların Değişimi

	Frekans	Yüzde (%)
Değişti	187	37,4
Kısmen değişti	131	26,2
Değişmedi	182	36,4
Toplam	500	100

Tablo 5'te göç sonrası siyasal davranışların değişimi incelenmiştir. Araştırmaya katılanların %36,4'ü göç sonrası siyasal davranışlarında bir değişikliğin olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların %37,4'dü değişti, %26,2'si ise kısmen değişti seçeneklerini işaretlemişlerdir. Toplamda bu oran, %63,6'dır. Bu oran ile yukarıda belirtilen siyasal ilgi değişim oranı (%74,2) arasında anlamlı bir ilişki kurulabilir. Ancak siyasete ilginin değişimi her zaman siyasal davranışların değişmesi anlamına da gelmez. Mevcut siyasal davranışları güçlendiren siyasi ilgi değişimleri de söz konusu olabilir. Yukarıda tabloya bakıldığında araştırma hipotezlerinden "H2:Göçle birlikte siyasal davranışlarda değişiklik olmaktadır" hipotezi burada test edilmiş ve doğrulanmıştır. Siyasal davranış değişikliklerinin kişisel faktörlerle ilişkisi ise ayrıca gösterilmiştir.

Tablo 6: Yaş ve Siyasal Davranış Değişimi İlişkisi

	Değişti	Kısmen Değişti	Değişmedi	Toplam
18-29	50	51	62	163
30-49	85	47	65	197
50-64	37	21	33	91
65+	15	12	22	49
Toplam	187	131	182	500

Tablo 6'da yaş faktörü ile siyasal davranış değişim ilişkisi gösterilmiştir. Yüzdeler oranlar *yaklaşık* olarak belirtilmiştir. Buna göre katılımcılardan 18-29 yaş arasında olanların, %31'i göç sonrası siyasal davranışlarının değiştiğini, %31'i kısmen değiştiğini, %38'i ise siyasal davranışlarında bir değişiklik olmadığını belirtmişlerdir. 30-49 yaş arası katılımcılara bakıldığında ise bu kişilerin %43'ü siyasal davranışlarının değiştiğini, %24'ü bu değişimin kısmen olduğunu ve %33'ü ise bir değişim yaşanmadığını beyan etmişlerdir. 50 yaş ve üzeri katılımcılara bir bütün olarak bakıldığında ise katılımcıların %37'si siyasal davranışlarının değiştiğini söylerken, bunun kısmen olduğunu söyleyenlerin oranı %24 ve bir değişiklik olmadığını söyleyenlerin oranı ise %39 olmuştur. Siyasal davranış değişikliğini, "değişmedi" seçeneği üzerinden değerlendirdiğimizde, yaş gruplarının sırasıyla, %38, %33 ve %39 oranında siyasal davranışlarının değişmediğini belirttikleri görülmektedir. Buna göre siyasal davranış değişikliğinin en fazla olduğu yaş aralığı 30-49 (%67) yaş aralığı olarak tespit edilmiştir. Siyasal davranış değişikliğinin orta yaş grubunda daha fazla olmasının nedeni Türk siyasetinin ilgili döneme denk gelen konjonktürel, siyasal ve yapısal değişimleri olabilir.

Tablo 7: Cinsiyet ve Siyasal Davranış Değişimi İlişkisi

	Değişti	Kısmen Değişti	Değişmedi	Toplam
Kadın	75	59	69	203
Erkek	112	72	113	297
Toplam	187	131	182	500

Tablo 7'de cinsiyet ile siyasal davranış değişim ilişkisi gösterilmiştir. Yüzdeler oranlar *yaklaşık* olarak belirtilmiştir. Buna göre göç etmiş kadınların %37'si siyasal davranışlarının değiştiğini ifade ederken; bu değişimin kısmen olduğunu söyleyenlerin oranı ise %29'dur. Ankete katılan kadınların %34'ü ise siyasal davranışlarında bir değişiklik olmadığını belirtmişlerdir. Erkek katılımcıların oranları ise şu şekildedir: %38 değişti, %24 kısmen değişti, %27 değişmedi. Buna göre siyasal davranış değişikliğinin erkeklerde daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum, kadınların siyasal tercihlerinde daha statükocu bir eğilim sergiledikleri gerçeği ile uyusmaktadır.

Tablo 8: Eğitim ve Siyasal Davranış Değişimi İlişkisi

	Değişti	Kısmen Değişti	Değişmedi	Toplam
İlkokul ve Altı	19	9	20	48
Ortaokul	41	24	39	104
Lise	76	36	54	166
Y.Okul/Üni	51	60	63	174
YL/Doktora	0	2	6	8
Toplam	187	131	182	500

Tablo 8’de eğitim ile siyasal davranış değişim ilişkisi incelenmiştir. Yüzdeler oranlar *yaklaşık* olarak belirtilmiştir. Tabloya göre, ilkokul düzeyi ve altındaki katılımcıların %39’u göçten sonra siyasal davranışlarının değiştiğini, %19’u kısmen değiştiğini %42’si ise bir değişimin olmadığını ifade etmiştir. Ortaokul ve Lise düzeyini bir bütün olarak değerlendirdiğimizde ise bu kişilerin %43’ü siyasal davranışlarının değiştiğini, %22’si bu değişim kısmen olduğunu belirtmişlerdir. Bu eğitim grubundakilerin %35’i ise siyasal davranışlarında bir değişim olmadığını söylemişlerdir. Ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan katılımcılar da bir bütün olarak yorumlandığında bu kişilerin %38’inin siyasal davranışlarında bir değişim olmadığını ifade ettikleri görülmektedir. Bu kişilerden değişti ve kısmen değişti cevabını verenlerin toplam oranı ise %62 olarak tespit edilmektedir. Tabloya bir bütün olarak bakıldığında en fazla değişimin olduğu eğitim grubu ortaokul-lise düzeyinden mezun olan katılımcılar olmuştur. Bunu sırasıyla ön lisans ve üzeri ile ilkokul ve altı takip etmiştir. Eğitim düzeyi düşük olan kişilerin sosyal hayatta duygu, düşünce ve davranışlarını değiştirme olasılıklarının daha düşük olduğu gerçeği burada (ilkokul ve altı) görülmektedir. Ancak ön lisans ve üzeri katılımcıların siyasal değişim oranının (%62) orta ve lise düzeyindeki katılımcıların değişim oranının (%65) altında kalması, “eğitim arttıkça siyasal davranış değişir” şeklinde doğrusal bir ilişki kurmanın önüne geçmektedir. Burada, eğitim dışında siyasal davranışları etkileyen başkaca faktörlerin bulunduğunu ve bu faktörleri çok yönlü olarak değerlendirmek gerektiği hatırlatılmalıdır. Araştırmada yer alan “H5: Kişisel faktörlere (yaş, cinsiyet, eğitim), siyasal davranışın değişim oranı farklılaşmaktadır” hipotezi burada test edilmiş ve doğrulanmıştır.

Tablo 9: Göç Edilen Yer ve Siyasal Davranış Değişimi İlişkisi

	Değişti	Kısmen Değişti	Değişmedi	Toplam
İl Merkezi	46	49	64	159
İlçe	37	20	28	85
Köy	104	62	90	256
Toplam	187	131	182	500

Tablo 9’da göç edilen yer ile siyasal davranış değişim ilişkisi ele alınmıştır. Yani göçten önce Bayburt’ta yaşanan yer ile siyasal davranış değişimi arasında bir ilişki olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Yüzdeler oranlar *yaklaşık* olarak belirtilmiştir. Buna göre, il merkezinden göç eden katılımcıların %29’u siyasal davranışlarının değiştiğini, %31’i kısmen değiştiğini, %40’ise siyasal davranışlarında bir değişimin olmadığını belirtmiştir. İlçeden göç edenlerin %44’ü siyasal davranışlarının değiştiğini belirtirken, %23 kısmen değişti, %33 değişmedi cevabı vermişlerdir. Köyden göç eden katılımcıların sonuçları ise şu şekildedir. %41’i değişti, %24 kısmen değişti, %35 değişmedi. Buna göre siyasal davranış değişiminin en fazla olduğu grup ilçeden göç eden katılımcılar olmuştur. Bunu köyden göç edenler takip ederken, değişimin en az olduğu grup ise il merkezinden göç edenler olmuştur. Bunda kentten kente göçün etkisi bulunmaktadır. Tıpkı yaş ve eğitim faktöründe olduğu gibi yerleşim yeri faktöründe de orta ölçekli yer alan katılımcıların (30-49 yaş, orta-lise eğitim, ilçe) siyasal davranış değişimlerinin daha fazla olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 10: Yaşanılan Süre ve Siyasal Davranış Değişimi İlişkisi

	Değişti	Kısmen Değişti	Değişmedi	Toplam
1 yıldan az	54	33	53	140
1-5 yıl	54	45	66	165
6-10 yıl	36	25	29	90
11 yıl +	43	28	34	105
Toplam	187	131	182	500

Tablo 10'da göç sonrası yaşanılan süre ile siyasal davranış değişimi ilişkisi incelenmiştir. Yüzdeler oranlar yaklaşık olarak belirtilmiştir. Buna göre 1 yıldan az bir süre İstanbul'da yaşayan katılımcıların %62'sinin ilgili soruya değişti veya kısmen değişti cevabını verdikleri, % 38'inin ise siyasal davranışlarının değişmediğini belirttikleri görülmektedir. Tablo incelendiğinde, İstanbul'da 1-5 yıl arası yaşayan katılımcıların siyasal davranış değişim oranlarının değişti/kısmen değişti:%60, değişmedi:%40 olduğu görülmektedir. Bu oranlar 6-10 yıl arası yaşayanlarda ise sırasıyla %68 ve %32'dir. Bu oranlar, (değişti/kısmen değişti %0,1 fazla olmakla beraber) 11 yıl ve üzeri İstanbul'da yaşayan katılımcılar için geçerlidir. Buna göre değişimin en fazla olduğu yıl aralığı yine orta ölçekte yer alan 6-10 yıl arası iken bunu 11 yıl ve üzeri seçeneği takip etmektedir. Değişimin en az olduğu seçenek ise 1-5 yıl arasındadır. Tablodan süre ilerledikçe siyasal davranış değişimi artar sonucu çıkarılamaz. Ancak zaman ne olursa olsun süreye bağlı olmaksızın göç sonrası siyasal davranışların değiştiği sonucuna ulaşılabilir. Çünkü her seçenekte değişim oranı %60'lardadır. "H4: Göç sonrası yaşanılan süre ile siyasal davranış değişikliği arasında bir ilişki vardır" hipotezi burada test edilmiş ve doğrulanmıştır.

Tablo 11. Bayburt'ta Kullanılan En Son Oy ile İlk Seçimde Kullanılacak Oyların Karşılaştırılması

	BAYBURT'TA KULLANILAN EN SON OY		İLK SEÇİMDE KULLANILACAK OY	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
AK Parti	161	43,3	226	45,8
CHP	72	19,4	193	39,1
MHP	89	24	58	11,7
SP/RP	18/31	4,9/8,4	5/	1/
Diğer	-	-	11	2,2
Toplam	371	100	493	100
Oy kullanmayan/kullanmayacak	129		7	

Tablo 11'de göç eden seçmenlerin göç öncesi kullandıkları en son oy ile önümüzdeki pazar seçim olduğunda kullanmayı düşündükleri oylar karşılaştırılmıştır. Böylelikle siyasal tercih değişiklikleri somut çerçevede incelenme imkânına kavuşmuştur. Tabloya bakıldığında katılımcılardan 129 kişinin daha önce Bayburt'ta oy kullanmadıkları tespit edilmiştir. Bu kişilerin araştırmadan çıkarılmamasının nedeni ise siyasal davranışın oy tercihinden daha fazlasını ifade etmesidir. Dolayısıyla değerlendirme geri kalan katılımcılar üzerinden yapılmıştır. Tabloya karşılaştırmalı olarak bakıldığında ilk dikkat çeken şey, CHP oylarındaki artıştır. Bu artış yaklaşık %20 civarındadır. MHP oylarının yaklaşık %12 oranında azaldığı görülürken AK Parti oylarının aynı oranlarda olduğu görülmektedir. Ancak muhafazakâr/sağ çizginin (AK Parti, SP, RP) toplam oy oranının %56,6'dan %46,8'e düştüğü hesaplanabilir. Dolayısıyla milliyetçi çizgiden %12 civarında, muhafazakâr/sağ çizgiden de %10 civarında bir kopuş olduğu görülmektedir.

Toplamda %20 civarında artış gösteren sol çizgi (CHP) ve sıfırdan %2'lere çıkan diğer seçeneği göz önüne alındığında tablonun tutarlı veriler barındırdığı söylenebilir. "H3:Göçle birlikte siyasal parti tercihleri değişmektedir" hipotezi burada test edilmiş ve doğrulanmıştır. Hangi parti tabanının nereye kaydığı ile ilgili ise ayrıca bir analize ihtiyaç vardır. Bu analiz Tablo12 üzerinden yapılmıştır.

Tablo 12: Bayburt'ta Kullanılan En Son Oy ile Gelecek Seçimde Kullanılacak Oylar Arasındaki İlişki

Önümüzdeki Pazar seçim olsa hangi partiye oy verirsiniz?	Bayburt'ta iken en son hangi partiye oy verdiniz?					Oy kullanmadım
	AK Parti	CHP	MHP	SP	RP	
AK Parti	99	37	29	11	8	42
CHP	60	26	30	1	18	58
MHP	1	8	21	6	0	22
SP	0	0	2	0	0	3
Diğer	1	1	2	0	5	2
Oy kullanmam	0	0	5	0	0	2
Toplam	161	72	89	18	31	129
Oy kullanmayanlar çıkarıldığında (129 kişi)						
	AK PARTİ	CHP	MHP	SP	RP	
AK PARTİ	%53,8	%20,1	%15,7	%5,9	%4,3	
CHP	%44,4	%19,2	%22,2	%0,7	%13,3	
MHP	%2,7	%22,2	%58,3	%16,6	%0	

Tablo 12'de Bayburt'ta kullanılan en son oy ile gelecek seçimde kullanılacak oylar arasındaki ilişki ele alınmıştır. Oy kullanmayan 129 kişi çıkarıldığında Önümüzdeki Pazar seçim olduğunda AK Parti'ye oy vereceklerin %53,8'i Bayburt'tayken de en son AK Parti'ye oy verdiğini belirtmişlerdir. Bu kişilerin %20,1'i Bayburt'ta kullandığı en son oyun CHP, %15,7'si MHP ve %10,2'si SP/RP olduğunu ifade etmişlerdir. Önümüzdeki Pazar seçim olduğunda CHP'ye oy vermeyi düşünenlerin ise Bayburt'ta kullandıkları en son oy tercihleri şu şekildedir: CHP:19,2, AK Parti:%44,4, MHP:22,2 ve SP/RP:14. Son olarak önümüzdeki Pazar seçim olduğunda oyunu MHP'ye verecek katılımcıların Bayburt'tayken de MHP'li olanlarının oranı %58,8, AK Partili olanlarının oranı %2,7, CHP'li olanlarının oranı 22,2 ve SP/RP olanlarının oranı %16,6'dır. Tabloya bir bütün olarak bakıldığında her parti tabanından bir diğerine oy geçişkenliği olduğu dikkat çekmektedir. Dolayısıyla göç sonrası siyasal tercihlerin değiştiği görülmektedir. Ancak bu siyasal tercih değişikliğini sadece göç olgusuna bağlamak doğru değildir. Zamana göre farklılaşan siyasal ve toplumsal dinamikleri de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

SONUÇ

Siyasal davranış, bireyin siyasal alanla ilgili basit bir meraktan ileri düzeydeki katılıma kadar sergilediği davranışlar toplamıdır. Bu davranışlar arasında en yaygın olanı oy kullanmadır. Bunun dışında siyasete ilgi duyma, siyasal gelişmeleri takip etme, mitinglere katılma, seçim kampanyalarında göre alma, partiye üye olma, aday olma gibi davranışlar da siyasal davranış örnekleridir. Ayrıca bireyin çeşitli nedenlerle kendisini siyasal sistemin dışında konumlandırması, sisteme yabancılaşması da bu kapsam da değerlendirilmelidir. Örneğin oy kullanmak için sandığa gitmeyen seçmen, seçmemeyi tercih eden bir siyasal davranış sergilemektedir. Siyasal davranış, siyasal kültür ve siyasal toplumsallaşma kavramları ile yakından ilişkilidir. Siyasal kültür, bir toplumda veya grupta siyasetle ilgili hâkim olan inanç ve değerlerdir. Birey siyasal davranış sergilerken siyasal kültürden beslenmektedir. Ayrıca, bireyin aile, eğitim, sosyal çevre, siyaset, medya araçlarıyla toplumsallaşması ve bu sürecin siyasal yönü de siyasal davranışlar için önemlidir. Çünkü bireyin bağlı olduğu siyasal kültür veya yaşadığı toplumsallaşma süreci, siyasal davranışlarını da şekillendirecektir.

Göç, sosyolojik bir olgudur. Bir yerden başka bir yere taşınmayı ifade eden bir nüfus hareketidir. Göçün başta ekonomik olmak üzere, sosyo-kültürel, siyasal, toplumsal, psikolojik nedenleri olabilir. Bu nedenler, topluma ve zamana göre değişebilir. Göç bir sonuç olmanın yanı sıra yeni mekân çerçevesinde bir sonucu da ifade etmektedir. Bu nedenle göçün sonuçları ve ortaya çıkardığı sorunlar yaşanan sürecin bir diğer yüzünü oluşturmaktadır. Bu sonuç, yeni bir göçün sebebiyet vermektedir. Göçler, iç göç-dış göç şeklinde ele alınmaktadır. Bunlar da kendi içinde ayrıca sınıflandırılmaktadır. Göç, mekânsal bir değişimin yanında insan endeksli de değerlendirilmelidir. Birey yaşadığı yerden başka bir yere göç ederken yeni mekâna göre duygu, düşünce ve davranışlarını gözden geçirmelidir. Çünkü toplumsal bir varlık olan

bireyin, göç sonrası toplumsallaşmayı başarabilmesi için buna ihtiyaç vardır. Bu değişim özellikle kır-kent arası göçlerde yaşanmaktadır. Davranış değişimi ile kentleşmeyi başaramayan birey, arabesk kültürün bir parçası haline gelmekte ve bu durum kültürel çatışmayla sonuçlanmaktadır. Göç sonrası bireyin yaşayabileceği değişimlerden biri de siyasal davranışlardır. Yeni bir siyasal kültür ve siyasal davranışları etkileyen faktörlerin farklılaşması bu durumu kaçınılmaz kılmaktadır.

Bu çalışmada Bayburt ilinden İstanbul'a göç etmiş seçmenlerin siyasal davranışlarında yaşanan değişimler ele alınmıştır. İstanbul'da 15 ilçede yaşayan Bayburtlulara yüz yüze anket yapılmış ve göçle ilgili veriler elde edilmiştir. Öncelikle, uzun süredir İstanbul'a göç edildiği ve bunun en önemli nedeninin ekonomi olduğu tespit edilmiştir. Göç edenlerin büyük çoğunluğunun oradaki hemşeri/köy dernekleri ile irtibata geçtiği bir diğer veridir. Bu durum sosyo-kültürel değişimin önünde bir engel teşkil etmektedir. Ayrıca bu derneklerin, buraya giden kişilerin bir kısmının siyasal tercihleri üzerinde etkisi olduğu belirlenmiştir. Çalışmada katılımcılara göç sonrası siyasal ilgi ve siyasal davranış değişimleri sorulmuş ve büyük bir kısmından her ikisinin de değiştiği cevabı alınmıştır. Bu değişimler kişisel faktörlere göre analiz edilmiştir. Son olarak çalışmada, parti tercihlerinde yaşanan değişim ele alınmış ve göç öncesi ve sonrası oy tercihleri karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak %12 civarında milliyetçi çizgiden, %10 civarında ise muhafazakâr/sağ çizgiden sola bir kayma olduğu tespit edilmiştir. Hangi parti tabanının nereye kaydığı ile ilgili de ayrıca bir analiz yapılmıştır. Bu sonuçlara göre, partiler arası ve siyasal kutuplar(sağ-sol) arası oy geçişkenliklerinin olduğu belirlenmiştir. Çalışmada, -siyasal, toplumsal ve konjonktürel değişimleri hatırlatmak kaydıyla- göçün siyasal davranışlar üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Acar, Mustafa ve Demir, Ömer (2005). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. 6.Baskı, Ankara: Adres Yayınları.
- Birch, H. Anthony (1993). *The Concepts and Theory of Modern Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Çağlayan, Savaş (2011). Göç Kavramı ve Kuramları. Ed: Fatime Güneş, *Kent Sosyolojisi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları
- Çiçekli, Bülent (2013). *Açıklamalı Göç ve İltica Hukuku Terimleri Sözlüğü*. (Basım yeri belirtilmemiştir).
- Es, Muharrem ve Ateş, Hamza (2004). Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 48. 205-248
- İçduygu, Ahmet ve Sirkeci, İbrahim (1999). Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri. *75 Yılda Köylerden Kentlere*, Der: Oya Baydar, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Kane, Hal (1995). Leaving Home. *Society*, 12(4).
- Kaygalak, Sevilay (2009). *Kentin Mültecileri Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Kayode, Eesuola (2013). *Political Behaviour*. School of Arts and Social Sciences: National Open University Nigeria.
- Koçak, Yüksel ve Terzi Elvan (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *KAÜ-İİBF Dergisi*, 3(3), 163-184.
- Schoultz, Asa Von (2015). Nordic Research on Political Behaviour. *Scandinavian Political Studies*, 38(4), 342-368.
- Turan, Erol ve Temizel, Metehan (2015). *Türkiye'de Seçmen Davranışları*. Konya: Kömen Yayınları.
- Yazıcıoğlu, Yahşi ve Erdoğan, Samiyet (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.